

SKK AVELSDATA

- en guldgruva för hundintresserade!

För 15 år sedan var det få som förväntade sig att digitalt få tillgång till alla hundars stamtavlor, ras- och avkommestatik, resultat från utställningar, tävlingar, prov och annan information som tidigare varit svår eller omöjlig att komma åt. Men idag finns detta tillgängligt för alla, till stor glädje och nytta för hundintresserade, inte minst uppfödare och rasklubbar.

TEXT: ANNA PERSSON FOTO: ISTOCK PHOTO DIAGRAM: AVELSDATA

Det var kring millennieskiftet som Svenska kennelklubben (SKK) gjorde en stor IT-satsning som bland annat resulterade i att stora mängder data offentliggjordes digitalt. Nu öppnade sig en formidabel guldgruva för alla hundintresserade, där det var möjligt att ta fram stora mängder information inför rasklubbens arbete, avelsplanering eller för att man var intresserad av en ras eller nyfiken på en individ. Informationen förldades till två databaser, Hunddata och Avelsdata.

HUNDDATA

I Hunddata finns samtliga SKK-registrerade hundar sedan 1975, tävlingsresultat från 1993 och framåt, samt veterinärundersökningsresultat från SKK:s hälsoprogram. Det går att söka på enskilda tävlingar, prov och utställningar för att se deltagarnas resultat, samt söka championat inom en ras under en viss tid. I en annan sökfunktion finns samtliga utställningsdomare som varit verksamma i Sverige samt resultaten från deras bedömningar.

AVELSDATA

I Avelsdata återfinns samma hundar som i Hunddata. Dessutom finns stora mängder information och sammanställningar över samtliga svenskregistrerade hundar födda 1990 eller senare, inklusive avkommestatik. Förutom information om individer finns rasstatistik, populationsöversikter och mycket annat. Det är även möjligt att utföra provparningar för att kontrollera inavelsgrad eller planerat kullindex för HD/ED.

STORT ANTAL BESÖKARE

De två databaserna blev snabbt mycket populära, vilket bland annat visar sig genom att Hunddata sedan starten 2002 närmar sig smått otroliga 60 miljoner besök! Avelsdata startade 2006 och har sedan dess haft närmare 3,8 miljoner besök.

Användargränssnittet är något smidigare i Hunddata, vilket förmodligen förklarar det större antalet besökare. För den som enbart vill titta på en stamtavla eller ett resultat räcker Hunddata utmärkt, men för dem som vill gå djupare och söka statistik och sammanställningar är det Avelsdata som gäller.

Att använda databaserna är kostnadsfritt. Tidigare krävdes registrering och inloggning för Avelsdata, men det är numera borttaget.

Finns det då några nackdelar? Tja, möjligen för dem som vill "muntligen förbättra" sina tävlingsmeriter eller avelsmaterial...

FÖRKORTNINGAR

- HD/ED: höftleds-/armbågsdysplasi
- MH: mentalbeskrivning
- BPH: beteende- och personlighetsbeskrivning hund
- RAS: rasspecifika avelsstrategier

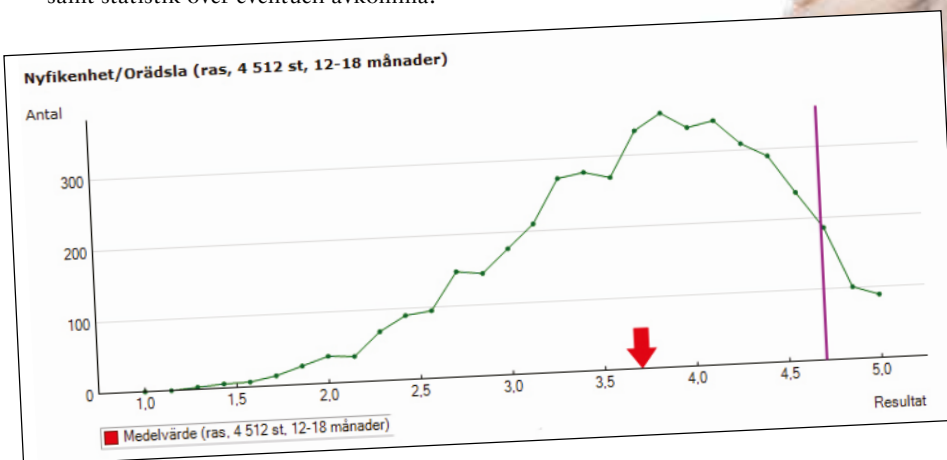
ATT SÖKA HUNDAR ELLER RAS

Avelsdata går det att söka både efter en viss hund och få listor på hundar som sorterats på exempelvis ras, kön, födelseår, veterinärdata och mentalbeskrivning. För de raser som delas in i olika färgbeteckningar, hårlag, storlek och andra raskarakteristika går det att göra urval även på detta. Det går också att söka på samtliga raser som registreras inom SKK, för information på populationsnivå.

En nyhet i Avelsdata är att det numera är möjligt att direktlänka till olika sorters information, t ex en hunds MH-diagram eller avkommestatistik. Detta görs genom funktionen "Direktlänk till sidan", varvid en webbadress till informationen erhålls.

INFORMATION OM ENSKILDA HUNDAR

För enskilda individer kan Avelsdata erbjuda information om stamtavla, veterinärdata (registrerat hos SKK), resultat från utställning, tävling och prov samt mentalbeskrivning. Här finns även samma information om hundens släktingar samt statistik över eventuell avkomma.

I resultatfördelingsdiagrammen går det att utläsa individens egenskapsvärden samt jämföra med rasens medelvärde. Här ser vi en individ med ett mycket högt egenskapsvärde för nyfikenhet/orädsla i relation till övriga testade individer av samma ras. Jämförelser kan även göras för separata kön samt olika åldersgrupper.

ALLMÄNNA UPPGIFTER

Varje hund presenteras med ras, kön, födelsedatum, färg, stamtavla, uppfödare, ägare (om inte denne motsatt sig att informationen visas offentligt), titlar och inavelsgrad.

HÄLSA

Här finns information om hundens resultat från veterinärundersökningar som ingår i officiella hälsoprogram, t ex leder och ögon.

TÄVLING

Under tävlingsfiken presenteras hundars officiella svenska resultat fördelat på tävlingsgrenar, mentaltester och utställning.

MENTALITET

För de som intresserar sig för hundars mentalitet finns rikligt med information i Avelsdata. För en enskild individ kan mentalbeskrivning/MH presenteras som faktiska värden, egenskapsvärden eller avvikelser från rasens medelvärde. Givetvis finns även beskrivningsprotokollet utlagt.

Det går att jämföra hundens resultat med andra hundar av samma ras eller kön, samt hundar i olika ålderskategorier. Här kan man även hämta hundars spindeldiagram över egenskapsvärden för till exempel publicering på egna hemsidor. Slutligen presenteras även resultatfördelingsdiagram över samtliga egenskapsvärden med angivelse av såväl den egna hunden som rasens medelvärde.

Även för hundar som fått sin mentalitet beskriven via BPH finns utförlig information att hämta.

RASSPECIFIK INFORMATION

Avelsdata finns information av stor vikt för bland annat rasklubbar, så som statistik över registreringar, hälsa och mentalitet, samt möjlighet att ta fram listor av olika slag. Det går även att titta närmare på hur många och vilka individer som använts i avel under ett eller flera år, samt ålder vid första valpkull och kullstorlek (endast kullar som registrerats i Sverige ingår). Här finns även länkar till rasstandard, registreringsbestämmelser och rasspecifika avelsstrategier (RAS).

REGISTRERINGSSTATISTIK

Genom att välja ett eller flera årtal förmedlas statistik över registreringar, totalt och fördelat på kön. Från och med 2004 finns även antalet importer angivet.

DJUR ANVÄNDA I AVEL

Under denna rubrik återfinns information om hur många och vilka hundar i rasen som använts i avel från 1990 och framåt.

Andra spännande funktioner är statistik angående tikens ålder vid dess första valpkull och valpkullarnas storlek.

AVELSSTRUKTUR BARNBARN

Här listas antalet barnbarn till hanar och tikar i rasen. Informationen är intressant för att se vilka djurs gener som fått störst spridning i rasen genom att deras avkommor gått vidare i avel. Här finns även barnbarn som finns med i SKK:s databas trots att de fötts/registerats utanför SKK, t ex importerade hundar eller hundar som tävlat i Sverige.

INAVELSTREND

Inavelstrenden visar hur rasens inavelsgrad ändras över tid. Här förtjänar att nämnas att all rasavel leder till ökad inavel eftersom alla individerna i rasen faktiskt är släkt med varandra, om än på långt håll. Det handlar därför inte om att sänka siffran för inavel, utan att minimera den inavelsökning som löpande sker i varje ras.

Avelsdata kan även presentera uppgifter kring hur antalet parningar fördelar sig mellan olika inavelprocent.

HÄLSA

Under rubriken Hälsa finns information som är av största vikt för varje rasklubb och dess uppfödare. Här presenteras statistik för HD (gamla och nya avläsningssystemet) och HD-index, ED, knä, ögon (gamla och nya protokollen), patella, och renal dysplasi (njursjukdom). Förutom antal och trend visas även intressant information om föräldradjurens diagnoser vid parningstillfället för de kombinationer av föräldradjur som gjorts under ett visst år.

MENTALITET

För varje ras finns MH-statistik på rasnivå, med årsvisa medelvärden för MH-testets olika delar samt resultatfördelningss-

diagram över alla egenskapsvärden. Dessutom finns förstås information om antal genomförda/avbrutna MH, oacceptabelt beteende mm.

Även för hundar som fått sin mentalitet beskriven via BPH finns information fördelat på ras.

Födelseår: 2007 - 2016 Typ: ED kombinationer

Föräldradjurens diagnos vid parningstillfället

Föräldradjur		Kullar födda									
Kombinationer		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ED ua (0)	ED ua (0)	157	147	146	112	108	79	99	75	78	17
ED ua (0)	ED grad 1	31	40	26	32	30	22	15	8	18	3
ED ua (0)	ED grad 2	2	1	3	2	5	3	2	2	1	
ED grad 1	ED grad 1		4	4	5	3	4	2	2	3	
ED grad 1	ED grad 2	1	1			1	1				
okänt	ED ua (0)	4	5	10	16	3		1	2	4	
okänt	ED grad 1	2	1	3	1				1		
okänt	ED grad 2	1	1								
okänt	okänt		1	2			1	1		1	

I Avelsdata kan man studera de olika parningskombinationer som gjorts med avseende på hälsostatistik. Bilden visar parningar med armbågsfria respektive armbågsbelastade individer i en ras.

LISTOR

Ett stort antal listor kan tas fram för de olika raserna, t ex angående utfall av HD (nya och gamla avläsningssystemet), ED, knä, patella, ögon (nya och gamla protokollen), renal dysplasi (tidigare PNP), MH, BPH, registrerade hundar, kennelnamn med kull, samt nya kennelnamn för vald period.

Listor skapas för ett visst år eller för tidsspänn om flera år, och kan kopieras direkt in i Microsoft Word eller Excel för vidare behandling.

Registreringsår: 2007 - 2015 Visa

Antal reg/år	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tikar (varav importer)	633 (38)	762 (32)	665 (24)	558 (18)	487 (8)	384 (27)	339 (18)	310 (20)	339 (28)
Hanar (varav importer)	623 (28)	739 (13)	619 (15)	530 (11)	512 (18)	353 (20)	383 (23)	316 (21)	329 (27)
Totalt	1 256 (66)	1 501 (45)	1 284 (39)	1 088 (29)	999 (26)	737 (47)	722 (41)	626 (41)	668 (55)

Importer kan visas fr.o.m. 2004

Registreringsstatistik fördelat per år är viktig information för alla rasklubbar.

AVELSDATA FÖR UPPFÖDARE

Avelsdata är ett förnämligt hjälpmedel för uppfödare i jakten på goda avelsdjur. Här finns information och statistik om hundar och dess avkommor i avseende på hälsa, mentalitet och resultat från tävlingar, prov och utställning.

Man ska dock vara medveten om att den veterinärmedicinska informationen är långt ifrån heltäckande. Det är endast de sjukdomar som har officiella hälsoprogram inom SKK som redovisas, vilket naturligtvis innebär en begränsning. Men den information som finns att tillgå är nog så angelägen och ett viktigt redskap för varje uppfödare som syftar till att föda upp friska och funktionsdugliga hundar.

Om hälsoinformationen är smal, så är informationen om mentala egenskaper desto mer omfattande och här har uppfödarna fantastiska möjligheter att hitta information samt hundar med den mentalitet som eftersträvas. Även hundarnas funktionalitet kan studeras, via tävlingsresultat i t ex bruksarbete. Då även hundars resultat från officiella utställningar finns med, så finns möjlighet att hitta individer med god exteriör.

OBSERVANDUM

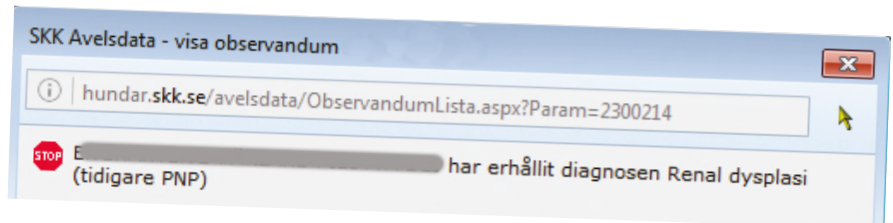
På flera ställen i Avelsdata kan stopp- eller varningstecken dyka upp. Ett stopptecken betyder att avel på denna hund är ett brott mot SKK:s grundregler, det kan till exempel handla om sjukdom eller sjukdomsanlag, tidigare antal kullar etc. Ett varningstecken betyder att det finns uppgifter av betydelse att beakta. Genom att klicka på dessa tecken erhålls ytterligare information om deras betydelse. Varningarna sträcker sig dock endast till uppgifter som finns registrerade hos SKK och säger inget om hundens eventuella lämplighet i övrigt. På samma sätt innebär inte det faktum att en hund saknar varningstecken att den är lämplig för avel.

PROVPARNING

Genom att utföra en provparning mellan individer kan stamtavlorna jämföras i upp till sex led bakåt. Dessutom

erhålls information om inavelsgrad och preliminärt kullindex för de raser som har HD-/ED-index.

Vad gäller inavelsgrad så beräknas dennas ökning över fem generationer enligt den så kallade tabellmetoden. Den beräknade inavelsgraden kan vara mer eller mindre säker beroende på stamtavlans fullständighet. Hundar som förekommer flera gånger i stamtavlans synliggörs genom en avvikande färg.

Ett stopp- eller varningstecken i stamtavlans visar att det finns ytterligare uppgifter om hunden. Klicka på tecknet för information.

AVELSDATA FÖR VALPKÖPARE

HÄLSAN KOMMER FÖRST

För en medveten valpköpare är säkerligen hälsan det i särklass viktigaste kriteriet, då man vill ha en frisk hund med förutsättningar att finnas kvar i familjen under en lång tid. Även om Avelsdata endast innehåller information från hundars hälsokontroller inom SKK:s officiella hälsoprogram, så är det mycket viktig information och det vore önskvärt att fler valpköpare kontrollerade de uppgifter som finns i stamtavlans hos den blivande valpen.

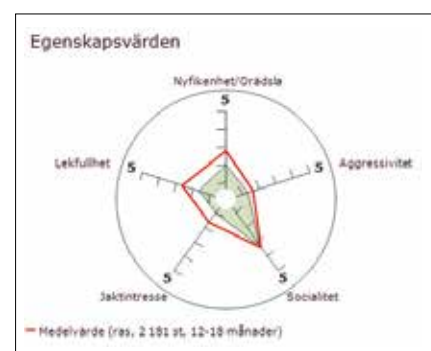
Här kan man till exempel se ledstatus hos valpens föräldrar, dess syskon och andra nära släktingar. Då både arv och miljö påverkar risken för ledfel finns det all anledning att kontrollera ledstatus i familjen och dess släktingar. I Avelsdata finns också, för vissa raser, HD- och ED-index angivet för valpens föräldrar och släktingar, vilket kan ge en god upp-

fattning om familjebilden (se artikel om index i Brukshunden nr 2, 2016).

Även uppgifter om resultat från kontroller av ögonsjukdom, patella och renal dysplasi finns noterat i Avelsdata.

En annan mycket viktig fråga är den om hundens mentalitet. Vi vet att det finns en arvarhet för de mentala egenskaper som testas i t ex Svenska brukshundklubbens (SBK) mentalbeskrivning/MH, vilket gör att blivande valpköpare bör ta en titt även under denna flik i Avelsdata.

Det kan vara svårt för en oerfaren person att sätta sig in i de termer och testsituationer som ingår i en mentalbeskrivning, men med hjälp av de sammanfattande egenskapsvärdena kan även nybörjare bilda sig en hyfsad uppfattning om t ex föräldrarnas mentalitet.

Även en valpköpare som inte är så insatt i de olika formerna av mentaltest kan skapa sig en bild av en hunds egenskaper genom att titta på de sammanfattande egenskapsvärdena från Mentalbeskrivning/MH. De tre diagrammen visar hur olika det kan se ut, mellan både individer och raser. Diagrammet till vänster uppvisar det högsta boldness-värdet.

PÅ JAKT EFTER TÄVLINGSHUND

Även den rutinerade och/eller tävlingsintresserade valpköparen vill givetvis ha en frisk hund med god mentalitet, men här kan önskemålen om mentaliteten komma att se lite annorlunda ut. Vill man ha en rejäl brukshund att arbeta med så skyr man inte egenskaper som visar på höga drifter hos hunden, men som kanske skulle bli för mycket för den som köper sin första hund.

Här tillkommer dessutom ytterligare en dimension, nämligen hundens brukbarhet. Svensk forskning (Svartberg K. 2002) har visat att mentalbeskrivning/MH ger faktisk information om hundars personlighet och därför kan användas för att visa hundens lämplighet som brukshund. Hundar med framåtanda, dvs aktiva, framåt och självsäkra hundar, presterar bättre i inlärningsituationer och forskningen bekräftar att det finns ett tydligt samband mellan uppvisad framåtanda vid MH och framgång på bruksprov. Här används termen "boldness" som innefattar ett genomsnitt av hundens värden för Lekfullhet, Nyfikenhet/Orädsla, Jaktintresse och Socialitet.

I studier uppvisar hundar som nått högre upp i klasserna ett högre boldness-värde än de hundar som inte nått så långt, ett samband som är statistiskt signifikant.

Hundar med hög boldness når även framgång tidigare i livet och kan därför antas vara mer lättränade eller mogna för tävling i ett tidigare skede.

Hos de framgångsrika hundarna var det ingen av de fyra personlighetsdimensionerna som ingår i boldness som var mer framträdande än de övriga. Detta tyder på att det är den all-

männa framåtandan som är av betydelse, och inte någon enskilda aspekt av densamma. Man kan spekulera i orsaker i form av hundar som är lätta att belöna och motivera i olika former av träning. En orädd och vänlig hund störs inte heller av figurer och andra funktionärer vid ett bruksprov, utan kan tvärtom lättare motiveras genom sitt intresse för människor. En hund med stor framåtanda kan också stimuleras av de händelser som en brukshund möter vid träning och tävling.

Då MH inte bara är ett utmärkt redskap för att testa hundars personlighet utan även säger en hel del om individens lämplighet som brukshund, finns det all anledning för tävlingsintresserade valpköpare att titta närmare på MH-resultaten hos föräldrar och andra släktingar. Ett högt boldness-värde tyder på goda medfödda förutsättningar att lyckas i bruksarbete.

Det brukar sägas att tävlingsmeriter inte nedärvs, men naturligtvis säger det något om hunden när den har tävlats upp till den högsta klassen och därmed prövats i just den situation som man vill att hunden ska prestera i. Avel på provade och framgångsrika brukshundar ska därför inte underskattas och i Avelsdata återfinns information om vad valpens släktingar har presterat på tävling.

AVELSDATA FÖR RASKLUBBAR

Varje rasklubb har ett stort intresse av att bevaka rasens utveckling för att till exempel kunna upptäcka eventuella hälsomässiga eller mentala avvikelser i tid samt bistå rasens uppfödare med information och regelbundet uppdatera rasens specifika avelsstrategier. I detta arbete är Avelsdata till mycket stor hjälp och under rubriken "Rasspecifik information" (sid 9–10), ges flera exempel på vilken information som finns att tillgå i databasen.

Foto: Måns Engelbrektsson

Svenska kennelklubbens vd Ulf Uddman.

Intervju med Ulf Uddman, VD för Svenska kennelklubben (SKK) "AVELSDATA ÄR ETT AV VÅRA VIKTIGASTE IT-STÖD FÖR ATT SPRIDA KUNSKAP"

Hur viktig är Avelsdata för SKK och dess medlemmar?

– Avelsdata är ett viktigt verktyg för att enkelt, snabbt och mycket kostnadseffektivt sprida information, bistå med beräkningar på exempelvis inavelsgrader, vissa indextal

m m. Programmet är utvecklat med syfte att användaren ska kunna göra det utan några speciella förkunskaper i exempelvis statistik. Det innebär samtidigt att det finns begränsningar för

mera avancerade datakörningar och att detta får göras med exempelvis hjälp av forskare från SLU.

E-tjänsten har regelmässigt över 300 000 besök årligen och detta tycker jag är ett bra betyg på den efterfrågan som finns.

Hur ser utvecklingsplanerna för Avelsdata ut?

– Det sker fortlöpande mindre justeringar, senaste året har exempelvis inloggningskravet tagits bort, mentalitetsbeskrivning BPH har fått en del nya beräkningar som visas. I SKK:s IT-plan är avsikten att under 2017 göra ett större revideringsarbete och tillföra nya funktioner och då inte minst för stöd till funktionsgruppen avelsråden. Det kommer bli olika utvecklingar

kring populationskunskap om de enskilda raserna. Vad gäller informationen kring hälsouppgifterna finns en i stort sett klar förstudie vad som önskas, därutöver tittar idag några av SKK:s olika kommittéer på egna önskemål, exempelvis jakthundskommittén samt Kommittén för hundars mentalitet. När de olika förstudierna ligger klara kommer vi dock sannolikt behöva prioritera vad vi kan och hinner utveckla i denna omgång.

SKK:s större IT-utvecklingsprojekt under kommande år gäller on-line registrering av valpkull, utveckling av ett jaktprovsadministrativt system av modell SBK-tävling, och efter avelsdata ligger i planen ett nytt utställningsadministrativt system för läns-, ras- och specialklubbar.

Ur uppfödarperspektiv vore det ju bra om det gick att söka mer ingående i Avelsdata, tex få fram en lista på korade och bruksmeriterade hanar över tre års ålder med ett visst HD-index. Är det något vi kan hoppas på i framtiden?

– Vilka funktioner som kommer att utvecklas beror på vilka förslag som kommer att lämnas in från de berörda kommittéerna samt vad som är möjligt att utveckla utifrån tid, kostnad och efterfrågan.

Finns det tankar om att komplettera med exteriörinformation för att kunna söka efter hundar med diverse exteriöra förtjänster?

– Det finns en diskussion kring vad som ska ingå i nästa generations utställningsadministrativa system som tangerar

denna fråga att registrera flera detaljer i en hunds exteriör än vad som sker idag.

Vad tror du om möjligheten att söka statistik om avkomma från enskilda uppfödare, eller är det alltför kontroversiellt?

– Tror inte att vi generellt kommer göra en sådan funktion fri utan kommer nog ha krav på inloggning och att kunskapen då i första hand blir tillgänglig för den enskilda uppfödaren. Ser en risk att avelsdata kan bli i större utsträckning ett slagträ i trötter mellan olika personer istället för den kunskapsförmedlare som vår avsikt är att den ska vara.

Finns det liknande databaser utomlands?

– Ja, samtliga nordiska länder har en motsvarande tjänst som hund/avelldata med lite olika funktioner. Engelska kennelklubben har en som jag tycker har blivit väldigt bra, MyKC, som blivit mera interaktiv än vad SKK:s avelsdata idag är. Detta beror nog på att SKK var först av kennelklubbarna att erbjuda denna tjänst att kunna ta del av stamboken digitalt och därför fanns inte den möjligheten när vi utvecklade IT-stödet med sådana kopplingar till bilder m m. Senast i raden av nya kennelklubbar som marknadsför liknande tjänster som avelsdata jag sett är Italienska kennelklubbens motsvarighet till hunddata.

Hur ser då framtiden för Avelsdata ut?

– Avelsdata är idag ett av SKK:s viktigaste IT-stöd för att sprida korrekt kunskap och kommer därför att ha en fortsatt hög prioritet i vår IT-utvecklingsportfölj.

LATHUNDEN – ETT AVELS-UTVÄRDERINGSVERKTYG INOM SBK

Lathunden är ett program som tagits fram av genetikern Per-Erik Sundgren för att kunna sammanställa information om individer, avelsdjur, kullar, kennlar och raser. Efter Per-Eriks bortgång har rättigheterna övergått till Svenska brukshundklubben som nu tillhandahåller programmet för både klubbar och privatpersoner till en kostnad av 1275 kr. Dessutom behövs tillgång till SKK:s rasdatafiler, vilka måste köpas separat från SKK och kräver löpande uppdateringar.

Lathunden innehåller i princip samma information som Avelsdata, men har fler funktioner för att sortera informationen och skapa statistik. Här är det även möjligt att sortera information per uppfödare. En annan fördel är att data kan läggas in manuellt, t ex hälsoreultat och utländska hundar.

Nackdelen med Lathunden måste sägas vara att databasen dras med ett något svårarbetat användargränssnitt som inte lever upp till den standard som vi idag är vana vid. Det här var Per-Erik Sundgren väl medveten om, men hann tyvärr inte åtgärda. Programmet tycks fungera bäst på Windows XP eller Windows 7 och det är inte ovanligt att användare rapporterar problem med handhavandet. Det hindrar dock inte att Lathunden är ett mycket kompetent system och till stor nytta för SBK:s rasklubbar. Innan du skaffar programmet kan det vara klokt att läsa igenom installations- och användaranvisningarna som en första test av programmets lite omständliga karaktär. SBK arrangerar programkurser för rasklubsrepresentanter och avelsfunktionärer.

För att se mer av vad Lathunden kan åstadkomma så rekommenderas ett besök på Collielubbens hemsida, där Lathunden används för att bland annat presentera hälsostatistik. <http://svenscacollielubben.se/halsa-3/> □

MER INFORMATION

www.bruksbundklubben.se/funktionar/avel-halsa/lathunden/